

“Espanya i EUA s’aprofiten de la situació a **Angola**”

Rafael Marques fa de periodista a Angola. Aquesta feina allà és d'alt risc si es fa amb honestedat i independència. Però Marques creu que cal continuar per aquest camí, sobretot ara que comença a néixer un cert optimisme entre la població.

“Per primera vegada des de 1975 la pau és possible a Angola, perquè la demana la societat civil”

El periodista i escriptor Rafael Marques (Luanda, 1971) és una de les veus que més incomoden el Govern angolès que presideix José Eduardo dos Santos. Sense pèls a la llengua, perquè ja ha conegut la presó (va estar detingut durant dos mesos, l'any 1999), Marques denuncia la corrupció d'un govern que deia que practicava el socialisme i defensa el diàleg entre Dos Santos i el líder de la guerrilla UNITA, Jonas Savimbi.

—La pau i l'estabilitat són possibles a Angola?

—Sí. Per primer cop des de la independència de Portugal, l'any 1975, són persones vinculades a la societat civil les que demanen la pau al país. No és ni el Moviment Popular per l'Alliberament d'Angola

(MPLA), en el poder, ni la Unió Nacional per la Independència Total d'Angola (UNITA), que sempre s'han oposat a aquestes iniciatives, sinó la societat civil, que pensa en una dinàmica sense exclusions de cap mena. Una societat civil més responsable i

Angola, segons Rafael Marques, té ara la primera oportunitat d'aconseguir la pau, després de més de vint-i-cinc anys de conflicte civil i governs corruptes.

madura que no pas el president José Eduardo dos Santos i el líder de la UNITA, Jonas Savimbi.

—Aquesta iniciativa ha rebut el suport de les esglésies.

—Sí, sobretot de l'Església catòlica, que s'ha unit a totes les iniciatives

que s'han impulsat des de la societat civil anglesa.

—La guerra dura quaranta anys, des que l'MPLA i l'FNLA, un grup pràcticament desaparegut, van començar a combatre el 1961 contra la presència colonial portuguesa. En l'actual fase de la guerra, el Govern s'enfronta a la UNITA, quina és ara la situació?

—És una guerra de destrucció. Cal recordar que entre els anys 1992 i 1994 van morir mil persones diàries: en dos anys van morir més per-

—Però el Govern gaudeix del suport internacional.

—De què li serveix el suport internacional si no té el suport intern, de la població?

—Quins governs fan costat a l'MPLA?

—El d'Espanya és un dels principals. Però també els governs dels Estats Units, Portugal, Itàlia i Brasil.

—Per què donen suport a un règim considerat un dels més corruptes del món, segons l'organització Transparència Internacional?

—Qui hi ha al darrere de l'MPLA?

—Els aparells de repressió, l'exèrcit, la policia, els partits polítics sense representació creats pel poder, i els militants fanàtics. I també l'Església Universal del Regne de Déu, del Brasil.

—No queda res de l'MPLA de la lluita anticolonial, que es definia com a socialista i igualitari?

—(Riu). L'MPLA és un dels partits amb més enginy d'Àfrica. Va aconseguir presentar-se com a socialista

quan era neocolonista. Ara es presenta com a socialdemòcrata quan és mobutista [de Mobutu Sese Seko, dictador del Zaire, derrocat el 1998].

—Neocolonial?

—Un partit socialista no deixa morir de fam, no mata el seu poble per capturar un home. Si Jonás Savimbi és criminal de guerra, Dos Santos passa per damunt d'ell en la persecució de la gent. Qualsevol que cometí un crim per capturar un criminal és també un criminal.

—Quin record han deixat els cubans, que van combatre durant quinze anys (1975-1990) al costat de l'MPLA per aturar l'ofensiva de la UNITA i dels sud-africans?

—Encara avui algunes persones del país quan sen-

ten parlar espanyol es posen a tremolar.

—Per què aquesta reacció?

—Perquè els cubans van practicar la política de terra cremada en les regions que es creia que simpatitzaven amb la UNITA. Els cubans van arrasar moltes localitats, les van esborrar del mapa només perquè estaven habitades per ovimbundus, l'ètnia de Jonás Savimbi.

—La generació que va donar suport al MPLA, se sent estafada?

—Naturalment. I molts alts quadres de l'MPLA se n'han distanciat, volen ser ciutadans, no de l'MPLA.

—I els intel·lectuals?

JOSEFI PLAY

Per Rafael Marques, governs com el d'Espanya o el dels Estats Units "enganyen les seves opinions públiques per lucrar-se a Angola amb negocis obscurs de petroli, diamants i armes".

sones que en els setze anys anteriors.

—La guerra ha destruït el país.

—L'ha destruït, i ha provocat el desplaçament intern d'un quart de la població i l'increment de la corrupció. La guerra d'Angola és lucrativa i la moral ha desaparegut.

—El Govern argumenta que té legitimitat perquè va guanyar les eleccions de 1992, supervisades per l'ONU.

—No es pot parlar de legitimitat d'unes eleccions nou anys després. I el poble va votar perquè li donessin servei, però no li han donat cap. Per tant, el poble pot determinar la fi de la legitimitat del poder si creu que aquest no està pels seus interessos.

—No solament és corrupte, és incompetent i nepotista. És un govern que no li importa donar les riqueses d'Angola a canvi de mantenir-se en el poder. I molts d'aquests països enganyen les seves opinions públiques per lucrar-se amb negocis obscurs, com ara els relacionats amb el petroli, els diamants, les comissions i la venda d'armes.

—Aquests governs serien còmplices d'un govern corrupte?

—Són còmplices perquè fan negocis amb Angola. I s'aprofiten de la situació perquè no necessiten que acabi la guerra ni la corrupció per continuar lucrant-se.

El periodisme, una forma de lluita a l'Àfrica

“El periodisme és una forma de lluita, la principal arma contra la corrupció”, va proclamar Rafael Marques en les Jornades per a la Llibertat d'Informació al Món que es van celebrar a Barcelona a principis de maig, organitzades per un grapat d'associacions (Acció Premsa, Associació de Periodistes Europeus de Catalunya, Comunicació pel Món, Grup de Periodisme Solidari, SICOM, Reporters sense Fronteres, Sindicat de Periodistes de Catalunya, Xarxa Europea de Dones Periodistes, Centre d'Estudis Africans) preocupades per les traves que sofreixen els informadors en bona part del món. Enguany, les jornades van estar dedicades a l'Àfrica subsahariana, víctima de tots els mals possibles: guerres, corrupció, pandèmies.

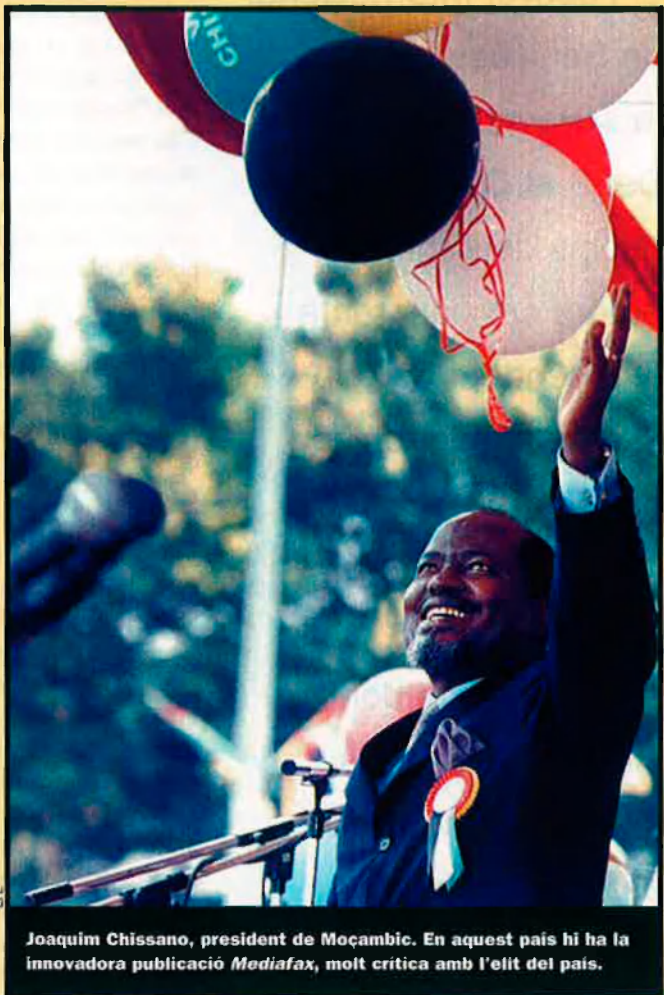
Una situació de catàstrofe col·lectiva que anima molts col·lectius, entre els quals els periodistes, a actuar i a reclamar un protagonisme en la societat. I malgrat les mancances materials, les catàstrofes polítiques i les pressions del poder, el periodisme africà gaudeix de més bona salut que mai. En bona part de les capitals que durant els anys 80 només hi havia el diari del partit únic o controlat pel poder, ara es poden trobar publicacions valentes, ben fetes, que denuncien les corrupteles i les violacions dels drets humans que cometen la policia i l'exèrcit.

El preu que han de pagar els periodistes per dir el que creuen que s'ha de dir és, de vegades, molt elevat. Alguns han acabat a la presó, d'altres han estat assassinats, com Norbert Zongo a Burkina Faso el 1999, o han estat perseguits fins que han dit prou i s'han exiliat. I al poder també li queda la pressió econòmica, perquè els mitjans depenen de la publicitat i el primer anunciant és l'estat, que encara controla bona part de les empreses amb capacitat per anunciar-se. Quan es guanyen 50 dòlars el mes en una ciutat tan cara com París és més difícil contrariar un govern que té la clau sobre la continuïtat de la publicació.

Les dificultats han despertat la imaginació. La publicació *Mediafax*, a Moçambic, va ser pionera en la distribució de la premsa per fax, fa més de deu anys, perquè així s'estalviava el costós paper i arribava a qui volia arribar: els ministeris, les ambaixades, les grans empreses i les ONG. Amb la popularització d'Internet, *Mediafax* va passar a distribuir-se per correu electrònic. L'empresa editora, fundada per Carlos Cardoso, assassinat l'any passat a Maputo, tam-

bé publicava un setmanari, *Savana*, molt crític amb el Govern que presideix Joaquim Chissano.

En l'Àfrica occidental francòfona, destaca la premsa satírica, que és punyent i implacable contra un poder corrupte i allunyat de les preocupacions reals de la població. I de tots els títols publicats en destaca un per damunt de tots: el camerunès *Le Messenger Popoli*, que s'exhaureix només surt als carrers de Douala i Yaoundé. Les caricatures del president Paul Biya i de l'entorn que s'enriqueix sense pietat són tan extraordinàries com sagnants. A. C.

Joaquim Chissano, president de Moçambic. En aquest país hi ha la innovadora publicació *Mediafax*, molt crítica amb l'elit del país.

—Formen part del problema perquè van ser els ideòlegs del règim marxista leninista, que va ser un frau perquè no era socialista sinó un sistema de repressió de caire neocolonial. Són els que lluiten ara per mantenir l'MPLA en el poder. Això no obstant, alguns s'han desmarcat del partit, com per exemple l'escriptor Pepetela.

—Què poden fer els angolesos que no estan al costat del poder ni de la UNITA?

—Són cada vegada més, són els que demanen el diàleg. I en una Angola polaritzada, a qui critica el poder, l'acusen de donar suport a Savimbi. A les àrees controlades per la UNITA passa el mateix: si un critica Jonás Savimbi, també és perseguit.

—I què poden fer els periodistes davant tanta corrupció i tant de dolor?

—Els periodistes no es poden callar. Han de denunciar els excessos del poder i donar suport a les iniciatives democràtiques populars. Han de ser la veu dels qui no tenen veu.

Antoni Castel